

STAN BADAŃ NAD ZWIĄZKAMI FRAZEOLOGICZNYMI WE WSPÓŁCZESNYM JĘZYKZNAWSTWIE RADZIECKIM

Aby omówić stan badań nad związkami frazeologicznymi we współczesnym językoznawstwie radzieckim należy najpierw słów parę powiedzieć o przedmiocie tych badań. A więc co to jest związek frazeologiczny, zwany przez niektórych zwrotem frazeologicznym lub idiomatem (ten ostatni termin wydaje się być nieadekwatny, bo nie każdy związek frazeologiczny jest idiomatem)?

Niestety, określenia jednoznacznego nie ma. St. Skorupka rozumie przez związek frazeologiczny „połączenie wyrazów mniej lub więcej zleksykalizowane formalnie i znaczeniowo”¹. *Słownik terminologii językoznawczej* Z. Gołąba, A. Heinza i K. Polańskiego² w ogóle nie zawiera hasła „związek frazeologiczny” zastępując go dwoma innymi hasłami, a mianowicie hasłami „idiom” i „frazą”. „Idiom” wg autorów słownika to „ustalony i charakterystyczny dla danego języka [...] zwrot mowy, wyrażenie”, gdzie „znaczenie całości nie jest [...] sumą znaczeń części składowych, np. pol. *rzucić okiem* ‘spojrzeć’”³. Frazą wg tegoż słownika to „termin bliżej nie sprecyzowany. W polskiej literaturze językoznawczej definiuje się go najczęściej jako ustalony konwencjonalnie zwrot językowy, z punktu widzenia gramatycznego reprezentujący zdanie proste, np. *serce się kraje*”⁴.

Autorzy podręczników gramatyki frazeologią na ogół nie zajmują się wcale. Chlubny wyjątek stanowi podręcznik pt. *Gramatyka opisowa języka polskiego z ćwiczeniami* pod redakcją W. Doroszewskiego i B. Wieczorkiewicza⁵, gdzie w rozdziale pt. *Składnia* M. Jaworski omawia związki frazeologiczne. Niestety i tutaj autor nie daje definicji związku frazeologicznego i przystępuje od razu do dzielenia związków frazeologicznych na typy, zresztą wprowadzając podział za St. Skorupką. Oba wspomniane określenia są mało

---

¹ *Z zagadnień frazeologii cz. I: Bogactwo frazeologiczne języka polskiego*, „Poradnik Językowy”, r. 1953, z. 8, s. 3.

² PWN 1970.

³ Op. cit., s. 243.

⁴ Op. cit., s. 188.

⁵ PZWS 1964.

precyzyjne, na ich podstawie trudno właściwie ustalić jaki zwrot danego języka jest zwrotem frazeologicznym.

W językoznawstwie radzieckim można znaleźć bardziej precyzyjne określenia, lecz i tu także brak określenia jednoznacznego. To, co dla jednych badaczy stanowić będzie cechą charakterystyczną związku frazeologicznego, dla innych tą cechą charakterystyczną nie będzie. Również zakres desygnatów nazwy „zwrot frazeologiczny” będzie różny u poszczególnych badaczy.

Przedstawiciel starszego pokolenia językoznawców rosyjskich W. Winogradow pod pojęciem związku frazeologicznego rozumie tzw. „устойчивое словосочетание” czyli związek stały, nie wnikając głębiej w jego istotę i zajmując się szerzej jedynie poszczególnymi typami związków frazeologicznych. Pełne określenie zwrotu frazeologicznego daje natomiast uczeń W. Winogradowa N. Szanski: „Zwrot frazeologiczny jest to jednostka językowa funkcjonująca w języku stale (воспроизводимая) złożona z dwu lub więcej akcentowanych składników, mająca znaczenie jako całość i stała pod względem zestawu i struktury”⁶. Zwrotem frazeologicznym nie będzie więc wg Szanskiego frazeologizowane wyrażenie przyimkowe typu *на руку* (Это было ему *на руку*) ze względu na jedyny akcent jaki nań pada.

Autorzy słownika frazeologicznego języka rosyjskiego⁷ we wstępie do owego słownika omawiają cechy charakterystyczne zwrotu frazeologicznego i wyróżniają wśród nich⁸: 1) zestaw — istnienie dwu lub więcej składników, niezależnie od tego, czy są one częściami mowy czy też partykułami (tak więc wyrażenie przyimkowe *с рук* jest przez omawiany słownik uważane za zwrot frazeologiczny), 2) granice — zwrot frazeologiczny może ulec rozwinęciu: *взять на прицел* składa się z trzech składników, dopuszczalne jest jednak wprowadzenie dodatkowych określeń: *взять на свой комсомольский прицел*, 3) istnienie wariantów — *с прохладцей* — *с прохладцем*, 4) struktura — związek frazeologiczny może tworzyć się bądź ze swobodnych połączeń, bądź ze zdań: *вымыть голову — душа уходит в пятки*.

Z kolei należy postawić sobie pytanie: kogo uważamy za twórcę frazeologii rosyjskiej? Kto dał początek badaniom nad związkami frazeologicznymi i od kiedy datuje się zainteresowanie frazeologią w językoznawstwie rosyjskim? Początków zainteresowania związkami frazeologicznymi można już szukać u Łomonosowa, który w dziele *Российская грамматика* (1757) mówi o *новых российских речениях*, czy też u Busłajewa, obserwującego istnienie w języku *обычных выражений*, charakteryzujących się wspólnotą znaczenia składników. Językoznawstwo rosyjskie końca XIX w., którego przedstawicielem jest A. Potebnia (*Из записок по русской грамма-*

⁶ N. M. Szanskij, *Frazeologija sowriemennogo russkogo jazyka*, Wysszaja szkoła, Moskwa 1963 — s. 21 — tłum. moje.

⁷ *Frazeologičieskij słowar russkogo jazyka*, ried. A. Mołotkow. Izdatielstwo Sowietkaja encikłopiedija, Moskwa 1967.

⁸ S. 10.

тике, 1888—89) rozpatruje zwroty frazeologiczne w aspekcie psychologicznym i zajmuje się ich opisem. Jak podaje W. Tielija⁹, również i I. Srezniewski w artykule *Замечания об образовании слов из выражений* zajmuje się zwrotami frazeologicznymi.

Językoznawstwo rosyjskie przełomu XIX i XX wieku również rejestruje istnienie w języku związków stałych. F. Fortunatow (1848—1914) badał związki stałe z punktu widzenia właściwości semantycznych i gramatycznych ich składników. Związki stałe nazywa on *слитные речения*. Linię badań F. Fortunatowa kontynuuje jego uczeń A. Szachmatow. Dzieli on związki stałe z punktu widzenia norm żywego języka rosyjskiego na: 1) gramatycznie nierozzerwalne, lecz leksykalnie luźne, 2) gramatycznie nierozzerwalne i leksykalnie ograniczone (łączone, jeśli użyć terminu St. Skorupki), 3) gramatycznie nierozzerwalne i leksykalnie związane, 4) gramatycznie i leksykalnie nierozzerwalne, 5) gramatycznie rozzerwalne, lecz leksykalnie nieswobodne¹⁰.

Tak przedstawiają się poglądy językoznawców rosyjskich na związki frazeologiczne (termin późniejszy) do momentu, gdy na arenę językoznawczą wkroczył W. Winogradow. Jego też można uznać za ojca frazeologii rosyjskiej. Co prawda nie był on twórcą frazeologii jako odrębnej dyscypliny naukowej. Frazeologię jako samodzielny dział leksykologii stworzył Charles Bally — językoznawca szwajcarski, który w swym dziele *Precis de stilistique* w r. 1905 po raz pierwszy użył terminu „frazeologia”. Bezpośrednie podwaliny pod teorię Winogradowa dali E. Poliwanow z jednej strony¹¹, zaś S. Abakumow z drugiej strony¹². Podkreślić jednak należy, że za twórcę frazeologii rosyjskiej powszechnie uważa się W. Winogradowa. Tak więc frazeologia rosyjska narodziła się w latach 40-tych XX w., kiedy to W. Winogradow napisał artykuł pt. *Об основных типах фразеологических единиц в русском языке*¹³.

Scharakteryzujmy pokrótce teorię Winogradowa. Zwroty frazeologiczne dzieli on na trzy grupy: фразеологические сращения (stałe związki frazeologiczne), фразеологические единства (zgodności frazeologiczne) i фразеологические сочетания (połączenia frazeologiczne). Podstawą podziału jest stopień zespolenia i tzw. motywacja. Stałe związki frazeologiczne (ros. фразеологические сращения, ang. phraseological concretions) są absolutnie niepodzielne i posiadają znaczenie zupełnie niezależne od składu leksykalnego. Znaczenie całości jest czysto umowne, np. *бить баклуши*. Podstawową cechą stałego związku frazeologicznego jest jego semantyczna

⁹ W. Tielija, *Czto takoje frazeologija*. Izdatielstwo Nauka, Moskwa 1966.

¹⁰ A. A. Szachmatow, *Sintaksis russkogo jazyka*, izd. 2, L. 1941, s. 458.

¹¹ Poliwanow za Ch. Bally i J. Baudoin'em de Courtenay jak również za L. Szczerbą uważa frazeologię za odrębną dyscyplinę językoznawczą.

¹² W artykule *Ustojeżiwije soczetanija słow*, Russkij jazyk w szkole, 1936/I, s. 58—64.

¹³ W książce A. A. Szachmatow, *Sbornik statiej i matierialow*, M.—L. 1947.

niepodzielność, często podtrzymywana przez nierozzerwalność syntaktyczną i brak żywych związków między składnikami.

Zgodności frazeologiczne (ros. фразеологические единства, ang. phraseological unity) charakteryzuje potencjalna obrazowość. Znaczenie zgodności wynika z przenośnego znaczenia całości. Z punktu widzenia semantyki są niepodzielne. Są to potencjalne ekwiwalenty wyrazów. Często mają one odpowiedniki wśród związków luźnych: por. *вымыть голову шампунем* — *вымыть голову 'сделать выговор'*.

Połączenia frazeologiczne (ros. фразеологические сочетания ang. phraseological collocations) to takie zestawienia wyrazów, gdzie jeden ze składników łączy się z niezwykle wąskim kręgiem innych składników (przymiotnik *щекотливый* łączy się z rzeczownikami *вопрос, положение, обстоятельство*, nie do pomyślenia jest natomiast połączenie *щекотливая погода*). Terminy wydziela Winogradow w osobną grupę, przy czym mówi, że często mają one charakter stałych związków frazeologicznych.

Najbardziej pełny wykład swej teorii zawarł W. Winogradow we wspomnianej już pracy pt. *Об основных типах фразеологических единиц в русском языке*, która została wydrukowana w roku 1947 w zbiorze artykułów i materiałów poświęconych A. Szachmatowowi.

Klasyfikację Winogradowa rozwinął uczony młodszego pokolenia N. Szanski. Miast trójpodziału Winogradowa wprowadza on podział zwrotów frazeologicznych na cztery grupy, tzn. za Winogradowem dzieli zwroty frazeologiczne na stałe związki frazeologiczne, zgodności i połączenia frazeologiczne, wprowadzając dodatkowo grupę czwartą — wyrażenia frazeologiczne (фразеологические выражения). Trzy pierwsze grupy odpowiadają ściśle podziałowi Winogradowa, grupa czwarta, tj. wyrażenia frazeologiczne zawiera „takie stałe w swym składzie i użyciu zwroty frazeologiczne, które są nie tylko podzielne pod względem semantycznym, lecz również zbudowane z wyrazów występujących w związkach luźnych”¹⁴. Należy zaznaczyć, że współcześni językoznawcy radzieccy zajmujący się frazeologią, najczęściej akceptują klasyfikację Winogradowa tworząc na jej bazie własne koncepcje.

Bardzo by trudno było w pracy tego typu, co niniejsza, wyłożyć poglądy wszystkich językoznawców radzieckich zajmujących się frazeologią. Frazeologia stała się w chwili obecnej tak modna, że zajmują się nią niemal wszyscy językoznawcy, nawet ci, którzy na co dzień badają dziedziny niezwykle odległe od frazeologii. W pracy niniejszej przedstawione zostały jedynie poglądy najciekawsze, najbardziej typowe względnie najbardziej oryginalne.

Nie sposób pominąć milczeniem koncepcję W. Archangielskiego, którą znajdujemy w pracy pt. *Устойчивые фразы в современном русском языке (основные теории устойчивых фраз и проблемы общей фразеологии)*¹⁵. Jed-

¹⁴ N. M. Szanskij, op. cit., s. 44.

¹⁵ Izdatielstwo Rostowskiego uniwersytetu, 1964.

nostką frazeologiczną jest dla Archangielskiego nie tylko устойчивый оборот (zwrot zleksykalizowany), będący ekwiwalentem wyrazu, lecz również устойчивая фраза, co się tłumaczy na język polski jako „frazja zleksykalizowana”. Uwagę swoją skupia Archangielski na owej frazie. Pod frazami zleksykalizowanymi rozumie on znane w języku rosyjskim i używane w mowie konwencjonalne twory, będące ze względu na formę gramatyczną ekwiwalentami zdań swobodnych, które mogą funkcjonować w mowie jako samodzielne zdania lub jako części zdań złożonych. Frazja zleksykalizowana jak i frazem są różnymi postaciami jednostki frazeologicznej¹⁶. Jednostka frazeologiczna jest to reprodukowana stała jedność leksykalno-gramatyczna składająca się z wyrazów, które znajdują się we wzajemnym związku¹⁷. A więc i dla Archangielskiego cechą naczelną zwrotu frazeologicznego jest reproduktywność (воспроизводимость).

Inny pogląd na tę sprawę ma leningradzki uczony A. Babkin, który poświęcił swą działalność bez reszty badaniom nad frazeologią i mimo podeszłego wieku wydaje nowe prace z tego zakresu¹⁸. W pierwszej z wymienionych prac wyjaśnia Babkin, co rozumie pod terminem „jednostka frazeologiczna” (фразеологическая единица). Za jednostkę frazeologiczną uważa on jednostkę semantyczną mającą bardziej złożony charakter, niż wyraz, lecz funkcjonalnie bliską wyrazowi, a równocześnie członowi zdania; innymi słowy jest to połączenie wyrazów mające stałą budowę i wyróżniające się semantyczną swoistością¹⁹.

Jednostkę frazeologiczną cechują:

- a) jedność znaczenia, która rozwinęła się w wyniku semantycznego osłabienia wyrazów wchodzących w jej skład,
- b) stałość związku między wyrazami tworzącymi jednostkę frazeologiczną, tj. używanie jej w gotowej postaci,
- c) istnienie znaczenia przenośnego, którym cechuje się cały szereg jednostek frazeologicznych współczesnego języka rosyjskiego,
- d) zabarwienie ekspresywno-emocjonalne jako charakterystyczna cecha stylistyczna²⁰.

W ujęciu Babkina nie ma więc mowy o akcencie, jak u Szanskiego. Jednostkę frazeologiczną według Babkina mogą tworzyć: połączenia dwu lub więcej samodzielnych wyrazów, połączenie wyrazów równoważne pod względem strukturalnym zdaniu oraz połączenie wyrazów samodzielnych z partykułami (a więc frazeologiczne wyrażenie przyimkowe *на руку* w sensie ‘удобно’ wchodzi wg Babkina w skład frazeologii).

¹⁶ Op. cit., s. 57.

¹⁷ Op. cit., s. 91.

¹⁸ A. Babkin, *Leksikograficzeskaja razrabotka russkoj frazieologii*. „Nauka” 1964, *Problemy frazieologii*, „Nauka”. Moskwa 1964, *Russkaja frazieologija, jejo razwitiye*. „Nauka”. Moskwa 1970.

¹⁹ Op. cit., s. 8.

²⁰ Op. cit., s. 8.

Poglądy A. M. Babkina na zakres „materiału frazeologicznego” są niezwykle ciekawe. Nie uważa on za frazeologię *sensu stricto* terminów naukowych, przysłów i frazeologizmów okazjonalnych. Jak chodzi o terminy naukowe Babkin zastrzega się, że do frazeologii wchodzi tylko te, które rozwinęły znaczenie przenośne (удельный вес). Zdaniem tego uczonego najważniejsza jest w zwrocie frazeologicznym „jedność znaczenia składników” przy równoczesnej ich stałości, istnieniu znaczenia przenośnego i specyficznym zabarwieniu ekspresywno-emocjonalnym.

Inaczej sądzi B. Łarin²¹. Jednostkę frazeologiczną nazywa on „stereotypem frazeologicznym” (фразеологический стереотип) stwierdzając przy tym, że stereotypy frazeologiczne tworzą się dzięki:

- a) utracie realiów, tego doświadczenia życiowego, zjawiska, któremu odpowiada wyrażenie w swojej funkcji nominatywnej,
- b) semantycznemu wzbogaceniu czyli metaforyzacji, której sens polega na rozszerzeniu i uogólnieniu znaczenia ku obrazowej typowości,
- c) utracie szczegółów, skróceniu wyrażen przy zachowaniu najważniejszych elementów, często tylko początku formuły,
- d) naruszeniu początkowej struktury gramatycznej.

Klasyfikacji Winogradowa przeciwstawia Łarin własną klasyfikację, również trzygrupową. Stereotypy frazeologiczne wg Łarina dzielą się na:

- 1) związki wyrazowe zmienne (переменные словосочетания),
- 2) związki metaforyczne (метафорические словосочетания), które odpowiadają zgodnościom frazeologicznym Winogradowa,
- 3) idiomy (идиомы), odpowiadające stałym związkom frazeologicznym w podziale Winogradowa.

Połączenia frazeologiczne (фразеологические словосочетания), jak je nazywa Winogradow, nie należą zdaniem Łarina do frazeologii *sensu stricto*. Jest rzeczą niezupełnie zrozumiałą, co rozumie Łarin pod pojęciem „połączenia zmienne”. Czy jest to typ połączeń, które Skorupka nazywa „związkami łączliwymi”? Niestety, tego zagadnienia nie wyjaśnia Łarin do końca.

We wszystkich omówionych dotychczas ujęciach związków frazeologicznych charakteryzował się całym zespołem cech — zdaniem autorów — koniecznych do istnienia danego związku. Inne zapatrywania na te zagadnienia posiada I. Mielczuk. Przez frazeologizm rozumie nieswobodny związek wyrazowy, który charakteryzuje się przynajmniej jedną z następujących cech i dzieli je zgodnie z teorią Winogradowa:

- a) choćby jednego z elementów nie spotyka się poza danym połączeniem wyrazowym w innych połączeniach,

²¹ B. Łarin, *O sistematizacji i metodach issledowanija frazeologičeskich materialow, Oczerki po leksikologii, frazeologii i stilistike. Ucz. zapiski ŁGU np 198.*

b) suma znaczeń wszystkich elementów nie równa się znaczeniu poszczególnych elementów²².

Aby obraz frazeologii radzieckiej był pełny, nie można pominąć milczeniem poglądów prof. Rudniewa na omawiane zjawisko. Rudniew dzieli połączenia wyrazowe na: swobodne (зеленый лес), leksemy syntaktyczne (синтаксические лексемы типа железная дорога) i frazeologizmy (фразеологизмы)²³.

Frazeologizmy — zdaniem Rudniewa — są połączeniami dwu lub więcej wyrazów samodzielnych, będące w powszechnym użyciu, których składniki ograniczone w swoich związkach i wyrażające jedno pojęcie posiadają w całości siłę ekspresji lub metaforyczność, są częścią składową zdania, zachowując w tym czy innym stopniu samodzielność, zwłaszcza gdy chodzi o idiomy. Do frazeologii nie włącza Rudniew terminów gramatycznych, naukowych, fachowych i technicznych, nazw instytucji i stanowisk oraz porównań typu *белый как снег*.

Frazeologizmy dzieli Rudniew na cztery grupy:

- 1) połączenia stałe (устойчивые сочетания),
- 2) zwroty frazeologiczne (фразеологические обороты речи),
- 3) połączenia metaforyczne (метафорические сочетания),
- 4) idiomy (идиомы).

Pod pojęciem „połączenia stałe” rozumie Rudniew stałe połączenia wyrazu określanego z wyrazem określającym. „Zwrotami frazeologicznymi” nazywa on stałe połączenia wyrazowe złożone z dwu lub więcej wyrazów samodzielnych połączonych bądź związkiem rządu, bądź związkiem przynależności. Każdy ze składników „zwrotu frazeologicznego” nie traci swego pierwotnego znaczenia, jednakże znaczenie całości jest sumą znaczeń poszczególnych składników. „Połączenia metaforyczne” to takie połączenia wyrazów, których składniki w swoim znaczeniu lub w odcieniach znaczeń zachowują żywy związek z podstawowym nieprzenośnym znaczeniem. „Idiomami” nazywa wymieniony badacz niezmiennie i nie ulegające rozłożeniu połączenia wyrazów, tworzące w całości semantyczną jedność, które w odróżnieniu od połączeń metaforycznych nie posiadają motywacji.

Omówione tu poglądy językoznawców radzieckich XX wieku ujęto w dużym skrócie w tabeli 1, zamieszczonej na końcu niniejszej pracy.

*

W ten sposób w dużym skrócie przedstawia się stan badań nad frazeologią we współczesnym językoznawstwie radzieckim. Stwierdzić należy, że zarówno granice związku frazeologicznego, podział na typy jak i termi-

²² I. A. Mielczuk, *O terminach „ustojcziwost” i „idiomaticznost”*. „Woprosy jazykoznanija”, 1960/4, s. 73—80.

²³ A. G. Rudniew, *Problema frazeologii — lekcijsja po sowriemennomu literaturnomu jazyku*. LGPI im. A. I. Giercena, Kafiedra ruskogo jazyka, L. 1960.

Tabela 1

PODSTAWOWE KONCEPCJE FRAZEOLÓGICZNE DWUDZIESTEGO WIEKU

Autor	Klasyfikacja	Podstawa podziału	Cechy właściwe frazeologizmowi
W. Winogradow	1) фразеологические сращения — зсты фразеологичне, 2) фразеологические единства — zgodności frazeologiczne, 3) фразеологические сочетания — połączenia frazeologiczne	stopień zespolenia i tzw. motywacja	stały zestaw składników
N. Szanski	1) фразеологические сращения — зсты фразеологичне, 2) фразеологические единства — zgodności frazeologiczne, 3) фразеологические сочетания — połączenia frazeologiczne, 4) фразеологические выражения — wyrażenia frazeologiczne	stopień zespolenia i tzw. motywacja	1) reproduktywność, 2) dwa lub więcej samodzielne akcenty, 3) stałość struktury
W. Archangielski	1) устойчивый оборот — zwrot zleksykalizowany, 2) устойчивая фраза — fraza zleksykalizowana	funkcja składniowa	reproduktywność
A. Babkin	brak własnego podziału — opiera się na termin frazeologicznej jednostki —	—	1) jedność znaczenia składników, 2) reproduktywność, 3) istnienie znaczenia przenośnego, 4) zabarwienie ekspresyjne

B. Łarip	<p>1) переменные словосочетания — związki wyrazowe zmienne, 2) метафорические словосочетания — związki metaforyczne, 3) идиомы — idiomy</p>	<p>stopień zespolenia i motywacja</p>	<p>1) utrata realiów, 2) metaforyzacja, 3) utrata szczegółów, 4) często: naruszenie początkowej struktury gramatycznej</p>
I. Mielczuk	<p>zgodnie z teorią Winogradowa</p>	<p>jak u Winogradowa</p>	<p>choćby jednego z elementów nie spotyka się w innych połączeniach lub suma znaczeń poszczególnych elementów nie jest równa znaczeniu poszczególnych elementów</p>
A. Rudniew	<p>1) устойчивые сочетания — połączenia stałe, 2) фразеологические обороты речи — zwroty frazeologiczne, 3) метафорические словосочетания — połączenia metaforyczne, 4) идиомы — idiomy</p>	<p>stopień zespolenia i charakter związków wewnątrz połączenia</p>	<p>1) połączenie dwu lub więcej wyrazów samodzielnych, 2) powszechne użycie, 3) jedność znaczenia, 4) siła ekspresji lub metaforyczność</p>

nologia są u poszczególnych autorów bardzo różnorodne. O ile można zgodzić się z różnymi zapatrywaniami na granice związku frazeologicznego i w kwestii podziału na typy, o tyle chaos w terminologii powoduje wiele niepotrzebnych nieporozumień lub często opaczne rozumienie tego czy innego ujęcia. Wyłania się więc konieczność poczynienia pewnych ustaleń terminologicznych, gdyż bez tego jest niemożliwy dalszy rozwój badań nad frazeologią.

Zainteresowanie frazeologią jako nauką bądź też poszczególnymi jej zagadnieniami w ciągu ostatnich lat ciągle wzrasta w Związku Radzieckim. M. Tagijew twierdzi, że w ostatnim dwudziestoleciu napisano około 1000 dzieł naukowych z zakresu frazeologii. Frazeologia była również przedmiotem około 100 prac kandydackich w ZSRR²⁴.

Z tym zagadnieniem łączy się inne. Wyłoniła się konieczność wydania możliwie pełnego słownika frazeologicznego. W roku 1967 wydano w Związku Radzieckim słownik frazeologiczny, o którym była mowa na początku niniejszej pracy, ale liczy on tylko 4000 haseł. Zarówno językoznawcy jak i szerokie rzesze szarych czytelników czekają na słownik, który zawierać będzie możliwie dużą liczbę haseł. Uniwersytet leningradzki przygotowuje taki słownik, jednym z jego redaktorów jest A. Babkin; niestety termin ukazania się tego słownika nie został bliżej określony.

Wielu kwestii w dziedzinie frazeologii jeszcze nie wyjaśniono, przypuszczać więc należy, że badania nad frazeologią tak w ZSRR jak i na całym świecie rozwijać się będą nadal.

Веслава Цеслинська

ИЗУЧЕНИЕ ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКИХ ОБОРОТОВ В СОВЕТСКОМ ЯЗЫКОЗНАНИИ

В вводной части статьи автор ставит проблему границ фразеологического оборота в польском языкознании и сравнивает её с проблемой границ фразеологического оборота в советском языкознании. Далее автор пытается ответить на вопрос, кого следует считать основоположником русской фразеологии. В этой части статьи содержится также очерк истории формирования мнений, касающихся фразеологического оборота, начиная с Ломоносова и кончая современными языковедами. Особенно много внимания уделяется здесь мнениям современных языковедов. В заключении статьи дается таблица, резюмирующая взгляды советских языковедов XX в. по вопросам фразеологии.

---

²⁴ M. Tagijew, *Okruženije kak diffierencijalnyj priznak frazeologiczeskoj jedinicy*. (Naucznyje doklady wysszej szkoły). „Filologiczieskije nauki”, 1966/4.

Wiesława Cieślińska

STUDIES IN PHRASEOLOGY IN CONTEMPORARY SOVIET LINGUISTICS

The author discusses first the problem of the confines of a phraseological expression in Polish linguistics and compares it with the views of Russian linguists. Next she tries to answer the question: who should be considered creator of the Russian phraseological studies. This part of the paper comprises also a historical survey of the formation of views upon phraseology, from Lomonosov to our times. Special attention is given to the discussion of contemporary linguists' opinions.

The paper ends up with a table which presents a concise analysis of the Soviet linguists' views on phraseology.